

Sukces funkcjonariuszy Straży Granicznej w Trybunale Konstytucyjnym

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Funkcjonariuszy Straży Granicznej (dalej: NSZZ FSG), reprezentowany przez Adw. dr Martę Derlatka złożył w dn. 29 stycznia 2019 r. wniosek do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności przepisów Ustawy z dn. 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (dalej: Ustawa o SG) z Europejską Kartą Społeczną sporządzoną w Turynie dn. 18 października 1961 r. (dalej: EKS) wnosząc o zbadanie zgodności przepisów prawa:

1. Art. 37 ust. 3 Ustawy o SG w zakresie w jakim w zamian za czas służby przekraczający normy czasu służby przyznaje funkcjonariuszowi SG czas wolny od służby w tym samym wymiarze – z art. 4 ust. 2 EKS.
2. Art. 37 ust. 3a Ustawy o SG – z art. 4 ust. 2 EKS.

NSZZ FSG wskazał, że określone w Ustawie o SG zasady otrzymywania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej rekompensaty za czas służby przekraczający normy czasu służby (tzw. służba w nadgodzinach) naruszają wynikające z art. 4 ust. 2 EKS prawo do zwiększonej stawki wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych. Zakwestionowany art. 37 ust. 3 Ustawy o SG stanowił, że za czas służby przekraczający normę określoną ustawowo funkcjonariuszom Straży Granicznej przysługuje czas wolny od służby w tym samym wymiarze. Zatem Ustawodawca nie zapewnił funkcjonariuszom ani zwiększonego wynagrodzenia za służbę w godzinach nadliczbowych, ani prawa do wypoczynku w zwiększonym wymiarze.

Mając powyższe na uwadze, reprezentująca NSZZ FSG Adw. dr Marta Derlatka wskazała, że skoro pracodawca polski w art. 37 ust. 3 Ustawy o SG nie zapewnił nawet „szeregowym” funkcjonariuszom prawa do wynagrodzenia zgodnego ze standardami przewidzianymi w art. 4 ust. 2 EKS, to tym bardziej ograniczając w art. 37 ust. 3a Ustawy o SG prawo funkcjonariuszy do urlopu nie miał na celu zapewnienia tej szczególnej grupie funkcjonariuszy na stanowiskach kierowniczych i samodzielnych wynagrodzenia zgodnego z art. 4 ust. 2 EKS. W konsekwencji art. 37 ust. 3a Ustawy o SG pozbawia funkcjonariuszy SG pełniących służbę na stanowiskach samodzielnych lub kierowniczych prawa do czasu wolnego z uwagi na służbę w godzinach ponadnormatywnych albo wynagrodzenia za czas służby pełnionej w godzinach ponadnormatywnych, a także przez to, że nie przyznaje tej grupie funkcjonariuszy prawa do czasu wolnego w zwiększonym wymiarze albo wynagrodzenia w zwiększonej stawce za ponadnormatywny czas służby.

Wyjaśnić i podkreślić należy, że przywoływany art. 4 ust. 2 EKS konstruuje prawo pracownika do otrzymywania zwiększonego wynagrodzenia (albo czasu wolnego w

zwiększonym wymiarze) za pracę w godzinach nadliczbowych. Prawo to przysługuje także funkcjonariuszom służb mundurowych.

W niniejszej sprawie do Trybunału należała zatem ocena tego, czy ustalenie przez Ustawodawcę rekompensaty za czas służby w tzw. nadgodzinach w formie czasu wolnego od służby „w tym samym wymiarze” czyni zadość zobowiązaniu, jakie Rzeczpospolita Polska przyjęła na siebie, wiążąc się treścią art. 4 akapit 1 pkt 2 EKS.

W dn. 28 listopada 2023 r. Trybunał Konstytucyjny ogłosił orzeczenie w tej sprawie, i orzekł, że art. 37 ust. 3 ustawy o SG, w zakresie obejmującym wyrażenie: „w tym samym wymiarze”, przez to, że nie przyznaje funkcjonariuszowi Straży Granicznej czasu wolnego w zwiększonym wymiarze za czas służby przekraczający normę określoną w art. 37 ust. 2 tej ustawy, jest **niezgodny** z art. 4 akapit 1 pkt 2 EKS.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

Trybunał stwierdził, że Ustawodawca nie tyle nawet zaniechał ustanowienia rozwiązań prawnych, które pozwalałyby funkcjonariuszowi Straży Granicznej domagać się za służbę w nadgodzinach rekompensaty w zwiększonym wymiarze, ile wprowadził jednoznaczne rozwiązania dopuszczające możliwość udzielenia funkcjonariuszowi czasu wolnego wyłącznie „w tym samym wymiarze”. Art. 37 ust. 3 ustawy o SG jest zatem nie do pogodzenia z treścią wiążącego Państwo Polskie zobowiązania międzynarodowego. Trybunał dostrzegł oczywiście, że art. 4 akapit 1 pkt 2 EKS nie ma charakteru bezwzględny i dopuszcza wyjątki. Wyjątki te mogą dotyczyć jednak wyłącznie „przypadków szczególnych”. Trybunał podzielił stanowisko Komitetu, zgodnie z którym owe „przypadki szczególne” powinny odnosić się do stanowisk kierowniczych, związanych z zarządzaniem zakładem pracy, lub wysokich urzędników służby publicznej. Nie mogą zaś obejmować całych kategorii pracowników, bez względu na zajmowane przez nich stanowiska. W szczególności, sam fakt zatrudnienia w służbach mundurowych nie uzasadnia pozbawienia prawa do rekompensaty w zwiększonym wymiarze za służbę w czasie przekraczającym normy określone ustawowo.

Wniosek w imieniu NSZZ FSG sporządziła adw. dr Marta Derlatka, która całościowo zajmowała się przedmiotową sprawą.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego jest ostateczny. Wyrok spowodował utratę mocy obowiązującej przepisu art. 37 ust. 3 Ustawy o SG i eliminację przepisu z systemu prawa. To otwiera drogę do postępowań odszkodowawczych od Skarbu Państwa za potencjalne delikty legislacyjne na podstawie art. 417¹ § 1 i 4 Kodeksu cywilnego.

Kancelaria Adwokacka adw. dr Marta Derlatka specjalizuje się w przedmiotowych sprawach i oferuje swoją pomoc w prowadzeniu postępowań odszkodowawczych w związku z zapadłym wyrokiem TK. Zapraszamy do kontaktu: e-mail: sekretariat@derlatka.eu; nr telefonu: +48 22 406 15 03.

2 z 2